DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Ebeveynlerin Gözünden Deprem Yaşayan Çocuklardaki Davranış Değişiklikleri

Parental Perspectives on Behavioral Changes in Children Affected by Earthquakes

Güzin ÖZYILMAZ , Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, guzin.ozyilmaz@deu.edu.tr

Dilara YANGIN , MEB, dilarayngin@gmail.com

Hanife GÜNDÜZ , MEB, hanifeegunduzz@gmail.com

Geliş tarihi - *Received:* 1 Nisan 2026
Kabul tarihi - *Accepted*: 8 Mayıs 2026
Yayın tarihi - *Published*: 28 Ağustos 2026

Özyılmaz, G., Yangın, D. ve Gündüz, H. (2026). Ebeveynlerin gözünden deprem yaşayan çocuklardaki davranış değişiklikleri. Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 17(2), 1145-1165.
DOI. 10.51460/baebd.1920945

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Öz. Araştırmanın amacı "Asrın Felaketi'' olarak adlandırılan 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş merkezli deprem sonrasında depremi yaşamış olan çocuklarda görülen davranış değişikliklerini ve bu değişikliklere karşı ailelerin yaklaşımlarını ortaya koymaktır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Adıyaman ili K1 Konteyner kentte ikamet eden, depremi yaşamış ve 2-7 yaş aralığında çocuğu olan 127 ebeveyn oluşturmaktadır. Verilerin analizi için veriler içerik analizine tabi tutulmuş ve tematik kodlama yapılmıştır. Görüşmeler sonucunda aileler, deprem sonrası yaşananlarla ilgili olarak 0-2 yaş grubundaki çocukların yaşananları hatırlamadıkları için gözlenebilir düzeyde etkilenmediğini, 3-6 yaş grubundaki çocukların ise deprem anı ve sonrasını hatırladıklarını, bu duruma bağlı olarak psikosomatik, fiziksel ve ruhsal tepkiler verdiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca aileler çeşitli problemler konusunda yeterli desteği almakta zorlandıklarını belirtmiş, çocuklarının yaşadıkları problemleri çözmede bir kısmının etkili stratejiler kullanırken bir kısmının da çözüm yolu aramadıkları bulgusuna ulaşılmıştır.
Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk dönemi, Okul öncesi çocuklar, Deprem, Afet psikolojisi, Ebeveyn bakış açıları, Psikososyal destek.

Abstract. The aim of this study is to reveal the behavioral changes observed in children who experienced the earthquake centered in Kahramanmaraş on February 6, 2023, known as the "Disaster of the Century," and to examine families' approaches toward these changes. The study employed the semi-structured interview technique, one of the qualitative research methods. The study group consisted of 127 parents residing in the K1 container city in Adıyaman, who had experienced the earthquake and had children between the ages of 2 and 7. For data analysis, content analysis and thematic coding were applied. Based on the interviews, families reported that children in the 0–2 age group were not observably affected, as they did not remember the events, whereas children in the 3–6 age group remembered the earthquake and its aftermath and, as a result, exhibited psychosomatic, physical, and psychological reactions. Families also stated that they faced difficulties in accessing sufficient support for various problems. It was further found that while some parents used effective strategies to address the problems their children experienced, others did not seek any solutions.
Keywords: Early childhood, Preschool children, Earthquake, Disaster psychology, Parental perspectives, Psychosocial support.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Extended Abstract

Introduction. The aim of this study is to identify behavioral changes observed in children who experienced the February 6, 2023, earthquake centered in Kahramanmaraş—referred to as the "Disaster of the Century" and to examine families' approaches to these changes. A detailed analysis of the research findings includes the experiences of children and families after the earthquake, the nature of their reactions, their school adjustment processes, and the problems encountered by the children. It is believed that the February 6, 2023, Kahramanmaraş (Pazarcık) earthquake could affect children in many different ways, and that families may face various challenges during this process. In light of this information, the aim of this study is to identify the problems experienced by children who lived through the earthquake from the parents' perspective and to examine the behaviors parents observed in their children after the earthquake. It is anticipated that this research will contribute to understanding the effects of natural disasters such as earthquakes on children from a parental perspective, and that the findings will provide data for the development and implementation of strategies to help children cope with the problems they face.

Method. The study's methodology employs a phenomenological design aimed at understanding behavioral changes in children who have experienced an earthquake through the experiences of their parents. The study group consists of a total of 127 parents residing in Adıyaman K1 Container City who have experienced the earthquake and have children aged 2–7. Of these parents' children, 69 are girls and 58 are boys. Looking at the age distribution of the children, 10 are 2 years old, 27 are 3 years old, 36 are 4 years old, 22 are 5 years old, 20 are 6 years old, and 12 are 7 years old. The parents participating in the study were selected on a voluntary basis, and an appropriate sampling technique was used from among purposeful sampling methods. In this context, the study included parents who had experienced the earthquake, resided in a container city, and volunteered to participate in the study. After obtaining the necessary ethical committee approvals to conduct the study, individual interviews were conducted with the parents. The study does not include detailed demographic information about the participants. Data were collected using a semi-structured interview form developed by the researchers. Prior to the semi-structured interviews, an interview form containing questions to guide the interviewer through the process was prepared. The prepared interview form was structured as a comprehensive list covering all topics addressed within the scope of the research, and additional questions (probing questions) were developed to gather detailed information during the interviews. The prepared form was submitted for review to three experts working in the fields of assessment and evaluation, program development, and early childhood education, and it was revised based on their feedback. Pilot interviews were conducted with three parents to test the clarity of the questions. Face-to-face interviews were conducted using a semi-structured interview form with 127 parents of children aged 2–7 residing in the Adıyaman K1 Container City, who were included in the study sample. The necessary permissions and appointments were obtained to conduct interviews with the volunteer participants. The semi-structured interviews lasted approximately 20 minutes and were recorded with the participants' permission using a voice recorder.

Results. An analysis of the findings revealed that, regarding educational level characteristics, when examining children's school attendance before and after the earthquake, 19 children attended school before the earthquake, while 108 did not. After the earthquake, it was determined that 72 children

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Araştırma Makalesi / Research Paper

began attending school, while 55 did not. Of the 72 children attending school, 60 were in preschool, and 12 were in first grade. When examining the findings regarding developmental characteristics, it was determined that 3 of the children participating in the study had a specific developmental condition, while 124 showed no developmental differences. Speech disorders, celiac disease, and Down syndrome have been identified in children with developmental differences. These findings indicate that behavioral and emotional reactions are the most common manifestations among children following the earthquake. In particular, the prominence of behaviors such as aggression, anger, and social withdrawal can be interpreted as ways for children to externalize the traumatic experience they have undergone. Furthermore, situations such as an inability to be separated from the mother or to be alone suggest that the children's sense of security has been compromised. As a solution, 23 out of 127 parents tried to calm their children by talking to them, 18 provided support to prevent their children from feeling alone, 9 adopted a firm stance to resolve communication issues with their children, 4 gave their children a phone, three tried to cope with the problem by using violence, three tried to persuade children who did not want to go to school, two tried to keep their children away from peers who set negative examples and help children who do not communicate with their peers, and one suggested watching cartoons or reading books. Some parents suggested more than one solution. When examining findings regarding the receipt of psychological support—specifically, whether parents and/or their children received such support—it was determined that out of 127 participants, 9 received psychological support, 10 requested support but were unable to access it, and 108 did not receive any psychological support. When examining the participants who received psychological support, it was observed that 2 received support regularly, 5 received support at irregular intervals, and 2 parents stated that they received support but their child did not. Based on these results, it is evident that families were unable to receive regular support regarding the issues they faced; furthermore, the support they did receive was short-term and lacked continuity, thus failing to provide the expected benefits. This situation indicates significant limitations in accessing post-earthquake psychological support services. The fact that a large portion of families either cannot receive support or receive it irregularly increases the risk that the problems children are experiencing will persist in the long term.

Discussion and Conclusion. Based on the findings of this study, it has been determined that a significant portion of children in the early childhood period following the earthquake exhibit behavioral, emotional, and psychosomatic issues. It has been observed that these issues manifest primarily as aggression, anger, fear, and attachment problems. Furthermore, it has been concluded that parents lack sufficient information and support during this process and that there are various limitations in children's access to psychological support services. An important age group within early childhood is the "Early Childhood Period," encompassing the 3-6 age range. Children in this period are greatly affected by their experiences, and those who directly experienced the earthquake suffer intense feelings of anxiety and insecurity due to the disruption of their routines (Erkan, 2010; Karabulut and Bekler, 2019; Veenema and Schroeder, 2002). This study also revealed similar findings in accordance with these findings. Research shows that the long-term effects of disasters can be much more visible. For example, studies by Kılıç and Ulusoy (2003) in Türkiye, conducted 18 months after the 1999 earthquake, showed that assets were preserved and the effects of post-traumatic stress accumulation could persist even more than two years after the earthquake. This study revealed a low rate of access to psychological support. Therefore, it could be recommended that accessibility to psychosocial support services for children and families in disaster areas should be increased.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Giriş

Doğal afetler, yaşamı tehdit eden, can ve mal kayıplarına neden olan doğa olayları olarak adlandırılmaktadır. Depremler insan yaşamında yıkıcı etkisi olan felaketlerdir. Dünya genelinde binlerce insan yaşanan depremlerin ortaya çıkardığı etkilerin üstesinden gelmeye çalışmaktadır (Karacaoğlu vd., 2024). Yaşanan afetler toplumdaki birçok bireyi etkileyerek farklı yaş gruplarında farklı tepkilere sebep olmaktadır (Cankardaş ve Sofuoğlu, 2019). Bu durum, afetlerin etkilerinin bireylerin gelişimsel özellikleri ve içinde bulundukları sosyal koşullara göre farklılaşabildiğini göstermektedir. Deprem, heyelan, sel gibi afetler dünyada olduğu üzere ülkemizde de yaşanmaktadır. Türkiye'de 6 Şubat 2023'te Doğu Anadolu Fay Hattı üzerinde, merkez üssü Kahramanmaraş ilinin Pazarcık ve Elbistan ilçeleri olarak kayıtlara geçerek meydana gelen iki şiddetli deprem yaşanmıştır. Bu depremler Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki 11 ilimizi etkileyerek büyük can ve mal kaybına neden olmuştur (Utkucu vd., 2023).

Yaşanan deprem sonrasında 377.047'si okul öncesi kurumlarda eğitim alan öğrencilerden oluşmak üzere, 4.100.601 öğrenci afetten etkilenmiştir. Depremden etkilenen illerdeki eğitim öğretime uzun süre ara verilmiş, okulların sağlamlık raporlarına göre farklı zamanlarda örgün eğitime yeniden başlanmıştır. Bu süreçte ise çadır kentler, konteyner merkezleri gibi konaklama bölgelerinde depremin olumsuz etkilerini azaltarak, eğitim faaliyetlerinin kesintiye uğramasını engellemek amacı ile öğrencilere eğitim verilmesi için çalışmalar yürütülmüştür. ''Deprem Sonrası Psikososyal Destek Eylem Planı'' hazırlanmış ve uygulamaya konulmuştur. Ülke genelinde öğretmenler ''Öğretmen Bilişim Ağı'' üzerinden seminer programları ile afet ve kriz yönetimi, afet sonrası ruh sağlığı gibi konular hakkında bilgilendirilmiştir. Depremden etkilenen bölgelerde uzmanlar tarafından çocuklara psikososyal destek sağlanmıştır (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2023). Aynı zamanda tüm ülkede sivil toplum kuruluşları, vakıflar, dernekler, üniversiteler de çeşitli projelerle bölge halkına destek olmuşlar ve depremin yaralarını sarmada önemli rol oynamışlardır. Bunun yanı sıra depremin etkilediği bölgenin genişliği ve depremden etkilenen nüfusun çokluğu göz önünde bulundurulduğunda bu çalışmaların ihtiyaç duyan herkese ulaşamadığı, yeterli ve sürekli bir desteğin sağlanamadığı da düşünülmektedir. Bu veriler, depremin çocuklar üzerindeki etkisinin yalnızca bireysel değil, aynı zamanda toplumsal ölçekte değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Depremden direkt olarak etkilenen insanlar ciddi yaralanma veya ölüme yakın deneyimlere maruz kalmış; aileleri, komşuları, arkadaşları ve daha büyük toplu gruplar arasında yıkıma tanık olmuşlardır (Genç vd. 2023). Afetlerin ardından her birey aynı tepkileri sergilememektedir. Yapılan araştırmalar kadınlar, çocuklar, gençler, etnik azınlıklar ve düşük sosyoekonomik düzeye sahip kişilerin afetlere dair çok daha zorlu deneyimleri olduğunu ortaya koymaktadır (Daşçı, 2023). Bu durum, afetlerin etkilerinin bireysel farklılıklar ve çevresel koşullar çerçevesinde şekillendiğini göstermektedir.

Depremin ardından bazı insanlar hemen davranışlarında değişiklikler gösterirken, bazıları uzun bir süre boyunca herhangi bir değişiklik sergilemeyebilmekte ve daha sonra sorunlu davranışlar gösterebilmektedirler (Berument vd., 1999). Çocukların afet sonucunda gösterdikleri davranış ve tepkiler yaş gruplarına göre farklılaşmaktadır (Aral, 2023). Yaş, cinsiyet, aile tepkileri, kayıp dereceleri, önceki yaşantılar, aile içi ilişkiler, depremin dolaylı etkileri, ekonomik ve sosyal koşullar gibi faktörler çocukların depremden etkilenme derecesini belirlemede rol oynamaktadır. Bu durum, afet sonrası

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Araştırma Makalesi / Research Paper

ortaya çıkan tepkilerin çok boyutlu bir yapı gösterdiğini ve tek bir değişkenle açıklanamayacağını ortaya koymaktadır.

Çocukların sergilemiş olduğu davranışlar arasında dikkati yoğunlaştırma veya bellek sorunları yaşama, anne-babaya aşırı bağlanma ya da saldırgan davranışlar sergileme, nedensizce korkma, uyku sorunları yaşama, gerileme (parmak emme, alt ıslatma vs.), olaylara aşırı sinir, kaygı ile yaklaşma, fiziksel rahatsızlıklar (baş dönmesi, bir yerinin ağrıması) yaşama veya hiçbir şey olmamış gibi davranma yer alabilmektedir (Akcanbaş, 2009; Erkan, 2010; Erol ve Öner, 1999; İşmen, 2001). Bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, afetlerin çocuklar üzerinde hem duygusal hem davranışsal hem de fiziksel düzeyde çok boyutlu etkiler oluşturduğu anlaşılmaktadır. Özellikle okul öncesi dönemdeki çocuklar, deprem sonrası meydana gelen değişikliklerin üstesinden gelme konusunda oldukça zorlanmakta ve anne, baba, yakın çevre ve öğretmen desteğine ihtiyaç duymaktadır (Berument vd., 1999). Bu durum, erken çocukluk döneminde baş etme becerilerinin henüz gelişim aşamasında olmasıyla ilişkilendirilebilir.

3–5 yaş aralığında bulunan okul öncesi çağındaki çocuklarda, olayların nedenini anlama ve bir olayı tekrarlı biçimde sorma çabaları sonucunda güvensizlik ve regresif tepkiler ortaya çıkabilir (Limoncu ve Atmaca, 2018). Bu yaş grubunda anne babadan ayrılma, hayvanlar, karanlık, yabancılar ve yalnız kalma gibi çeşitli nedenlere bağlı korkular görülebilir. Kabızlık, idrar veya gaita kaçırma, iştahın artması ya da azalması, çığlık atma, yardım istemek amacıyla ağlama, titreme ve hareketsiz kalma gibi tepkiler de ortaya çıkabilir (Pataki vd., 2001). Bunların yanı sıra dil ve konuşma bozuklukları da görülebilir. Depremi doğrudan yaşayan çocuklarda konuşma bozukluğu ve konuşma güçlüğü ortaya çıkabilir; ayrıca somatik ağrılar ve sağlıkla ilgili çeşitli sorunlar dikkat çekme amacıyla kullanılabilir (Akcanbaş, 2009; Erkan, 2010; Erdem ve Kaynar, 2022; İşmen, 2001). Bu tepkiler, çocukların yaşadıkları travmatik deneyimi anlamlandırma ve ifade etme çabalarının bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

Alan yazında okul öncesi dönemdeki çocukların deprem sonrası tepkilerinin neler olabileceğine dair çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Erkan (2010) tarafından yapılan araştırmada, depremi yaşamış ve yaşamamış okul öncesi çocuklarının davranışsal ve duygusal sorunlarını, öğretmenler tarafından sağlanan bilgiler doğrultusunda incelemiştir. Çalışma sonucunda, kız çocuklarının dikkat konusunda, erkek çocukların ise somatik konularda daha çok sorun yaşadığı bulgusuna ulaşmıştır. Feo ve arkadaşları (2014) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, İtalya Abruzzo bölgesinde yaşanan bir deprem sonrasında bir yıl içinde çocuklar ve ergenlerde görülen psikiyatrik semptomların yaygınlığı incelenmiştir. Çalışmaya dahil edilen 3-14 yaş aralığındaki çocuklardan, 3-5 yaş grubunda post travmatik stres bozukluğu (PTSB) ve anksiyete belirtilerinin nadiren ortaya çıktığı, 6-10 yaş grubunda bu durumların daha sık görüldüğü bulgusu elde edilmiştir. Karabulut ve Bekler, 2019 yılında yaptıkları araştırma ile doğal afetlerin çocuk ve ergenler üzerindeki ilişkisini incelemiştir. Akman ve Yıldırım (2022) okul öncesi dönemdeki çocukların afetlere yönelik bilgilerini araştırmıştır. Özel ve Ersoy (2023) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada ise, depremden etkilenen çocukların okula uyum süreci hakkında okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre depremden etkilenen çocukların genellikle depremden etkilenmemiş çocuklara kıyasla daha utangaç, çekingen ve yalnız kalmayı tercih eden çocuklar olduğu ifade edilmiştir. Darga (2023) 6 Şubat Depremi sonrası ebeveyn ve çocukların yaşadıkları durumları ve duygu durumlarını incelemiş, sarsıntı sırasında ve sonrasında ebeveyn ve çocukların çoğunlukla panik halinde olduğu, ağlama ve çığlık atma gibi tepkiler

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Araştırma Makalesi / Research Paper

gösterdikleri bulgusuna ulaşmıştır. Budak ve Kandil (2023) tarafından gerçekleştirilen çalışmada üniversite öğrencilerinin deprem bilgi düzeyleri incelenmiştir. Genç vd. (2023) tarafından deprem bölgesinde çalışan öğretmenlerin iş doyum düzeyleri medeni durum, cinsiyet, çalıştıkları kurum türü ve branşları gibi çeşitli değişkenler açısından incelenerek iş doyum düzeyi ile değişkenler arasındaki ilişki ortaya konulmuştur. Aral (2023) depremin çocuklar üzerindeki etkileri konusunda çalışma yürütmüştür. Bu çalışmalar birlikte değerlendirildiğinde, deprem gibi afetlerin çocuklarda psikolojik, davranışsal ve sosyal uyum sorunlarına yol açtığı görülmektedir.

Bununla birlikte mevcut çalışmaların büyük ölçüde öğretmen ve uzman görüşlerine dayandığı, ebeveyn perspektifinin sınırlı düzeyde ele alındığı dikkat çekmektedir. Bu araştırmanın, deprem gibi doğal afetlerin çocuklar üzerindeki etkilerini ebeveyn perspektifinden anlamaya katkı sağlayacağı, elde edilen bulguların ise çocukların yaşadıkları sorunlarla baş etmeye yönelik stratejilerin geliştirilmesine ve uygulamalara veri sunacağı düşünülmektedir.

Afetlerin büyüklüğü ile çocuk ve gençlerin, arkadaş çevreleri, aile, okul vb. sosyal ve psikolojik destek bulabilecekleri çevrelerden uzak kalmaları sonucunda, afet sonrası ortaya çıkabilecek durumların daha riskli ve zor duruma geldiği görülmektedir. Çocuk ve gençlerin bu desteklerden yoksun kalma sürelerinin psikolojik iyi olma hallerini etkilediğine dair çalışmalar bulunmaktadır (Norris vd., 2002). Bu araştırmalara göre afet sonrasında ailelerin stres, kaygı seviyeleri, aile içi çatışmalar, sağlık ve eğitim hizmetlerinin aksaması, sosyal ve ekonomik zorlukların ortaya çıkması da çocuk ve gençleri daha kırılgan bir hale getirmektedir.

Araştırma bulgularının detaylı bir analizi; çocukların ve ailelerin deprem sonrası yaşadıkları, verdikleri tepkilerin neler olduğu, okula uyum süreçleri, çocuklarda karşılaşılan problemlerin neler olduğu gibi durumları içermektedir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde bulguların ağırlıklı olarak öğretmenlerden ve doktorlardan sağlanan bilgiler doğrultusunda elde edildiği görülmektedir. Ancak, doktorlar ve öğretmenlerle yapılan çalışmaların, çocukların kaygı düzeyleri üzerindeki etkilerini anlamamıza katkı sağlasa da, ailelerin bu konudaki görüşleri ve deneyimleri farklı bir perspektif sunabilir. 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş (Pazarcık) depreminin çocukları birçok farklı açıdan etkileyebileceği, ailelerin bu süreçte farklı zorluklar yaşayabileceği düşünülmektedir.

Bu bilgiler ışığında, bu çalışmanın amacı ebeveynlerin gözünden, depremi yaşayan çocukların yaşadıkları sorunları belirlemek ve ailelerin deprem sonrası çocuklarında gözlemledikleri davranışları incelemektir. Bu araştırmanın, deprem gibi doğal afetlerin çocuklar üzerindeki etkilerini ebeveyn perspektifinden anlamaya katkı sağlayacağı, elde edilen bulguların ise çocukların yaşadıkları sorunlarla baş etmeye yönelik stratejilerin geliştirilmesine ve uygulamalara veri sunacağı düşünülmektedir.

Bu amaçla 6 Şubat depremini yaşayan aileler ile çocuklarında gözlemledikleri davranış değişikliklerine ilişkin aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Deprem sonrası 2-7 yaş arası çocuklarda ebeveynler tarafından gözlemlenen davranış değişiklikleri nelerdir?
- Ebeveynler bu davranış değişikliklerini nasıl değerlendirmektedir?
- Ebeveynler çocuklarının yaşadığı sorunlarla baş etmek için nasıl bir yaklaşım sergilemektedir?

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Araştırma Makalesi / Research Paper

- Deprem sonrası çocuklar için ailelerin uzman desteği alma durumu nasıldır?

Yöntem

Bu çalışmada, depremi deneyimleyen çocuklarda ortaya çıkan davranış değişikliklerini ebeveynlerin deneyimleri üzerinden anlamayı amaçlayan fenomenolojik desen kullanılmıştır. Fenomenolojik araştırma, bireylerin yaşadıkları olayları nasıl algıladıklarını, bu deneyimlere ne tür anlamlar yüklediklerini ve bu süreçleri nasıl yorumladıklarını incelemeye odaklanan bir nitel araştırma yaklaşımıdır (Creswell, 2016; Myers, 2009; Patton, 2002; Roberts, 2020; Willig, 2013). Bu araştırma deseni, ele alınan olgunun katılımcıların bireysel yaşantıları üzerinden derinlemesine ve bütüncül biçimde anlaşılmasına olanak sağlamaktadır (Tutar, 2023). Bu doğrultuda nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Bu teknik, incelenecek konuyla ilgili katılımcılardan benzer türde verilerin elde edilmesini sağlayan bir veri toplama yöntemi olarak tanımlanmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde, görüşme formunun kullanılması verilerin daha sistematik bir biçimde toplanmasına olanak sağlamakta ve bu durum verilerin düzenlenmesi ve analiz edilmesini kolaylaştırmaktadır (Sali ve J.B., 2012).

Çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Adıyaman K1 Konteynerkent'te ikamet eden, depremi yaşamış ve çocukları 2–7 yaş aralığında olan toplam 127 ebeveyn oluşturmaktadır. Bu ebeveynlerin çocuklarının 69'u kız, 58'i erkektir. Çocukların yaş dağılımına bakıldığında, 10'unun 2 yaş, 27'sinin 3 yaş, 36'sının 4 yaş, 22'sinin 5 yaş, 20'sinin 6 yaş ve 12'sinin 7 yaş grubunda olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan ebeveynler gönüllülük esasına göre belirlenmiş ve amaçlı örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme tekniği kullanılmıştır. Bu örnekleme türünde, araştırmanın amacına uygun belirli ölçütler doğrultusunda katılımcılar seçilmektedir. Seçilen örneklemin, araştırma evreninin bütün niteliklerini temsil ettiği düşünülmektedir (Tavşancıl ve Aslan, 2001). Bu kapsamda araştırmaya, depremi yaşamış, konteyner kentte ikamet eden ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan ebeveynler dahil edilmiştir.

Araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için gerekli etik kurul izinleri alındıktan sonra ebeveynlerle bireysel görüşmeler yapılmıştır. Araştırmada katılımcılara ilişkin ayrıntılı demografik bilgilere yer verilmemiştir. Bunun temel nedeni, veri toplama sürecinde ebeveynlere yalnızca araştırma konusu ile doğrudan ilişkili soruların yöneltilmiş olmasıdır.

Veri toplama aracı

Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme öncesinde, görüşmeciye süreçle ilgili rehberlik edecek soruların yer aldığı görüşme formu hazırlanmıştır. Hazırlanmış olan görüşme formu, araştırma kapsamında ele alınan bütün konuları kapsayan geniş bir liste biçiminde oluşturulmuş, görüşmeler sırasında ayrıntılı bilgi toplamak amacıyla ek sorular da (sondaj soruları) geliştirilmiştir. Hazırlanan form ölçme değerlendirme, program geliştirme ve okul öncesi eğitimi alanlarında çalışan 3 uzmanın

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Araştırma Makalesi / Research Paper

görüşüne sunularak onlardan gelen geribildirimler doğrultusunda yeniden gözden geçirilmiştir. 3 ebeveyn ile pilot görüşme yapılmış ve soruların anlaşılırlığı denenmiştir.

Görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcıların çocuklarına ilişkin yaş, cinsiyet ve okula devam durumu gibi tanımlayıcı bilgilere yer verilmiştir. İkinci bölümde ise ebeveynlerin çocuklarında deprem sonrasında gözlemledikleri davranış değişikliklerini ve bu değişikliklere yönelik yaklaşımlarını belirlemeye yönelik toplam 4 adet açık uçlu soru bulunmaktadır.

Açık uçlu sorular şu şekildedir:

- Deprem sonrasında çocuğunuzda ne gibi davranış değişiklikleri gözlemlediniz?
- Çocuğunuzun yaşadığı bu davranış değişikliklerine yönelik nasıl bir yaklaşım sergilediniz?
- Bu süreçte uyguladığınız yöntemlerin etkili olduğunu düşünüyor musunuz?
- Deprem sonrasında çocuğunuz için herhangi bir uzman desteği aldınız mı?

Veri toplama süreci

Araştırma kapsamında veri toplama sürecine başlanmadan önce Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'nun 04.06.2024 tarihli ve 4 sayılı kararı ile etik kurul izni alınmıştır. Araştırmanın örnekleminde yer alan Adıyaman K1 Konteyner Kent'te ikamet eden 2-7 yaş aralığında çocukları olan 127 ebeveyn ile yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Gönüllü olan katılımcılar ile görüşme yapmak için gerekli izin ve randevular alınmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler yaklaşık olarak 20 dakika sürmüş ve katılımcıların izniyle ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır.

Verilerin analizi

Yarı yapılandırılmış görüşmeler sonucuyla elde edilmiş olan verileri analize hazır hale getirmek için görüşmeler ses kayıt yöntemiyle kayıt altına alınmış ve bilgisayara aktarılmıştır. Elde edilmiş olan verilere içerik analizi uygulanmıştır. İçerik analizi yöntemi "birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek" yorumlamayı içermektedir (Şimşek ve Yıldırım, 2015). Kodların etkili bir şekilde oluşturulup oluşturulmadığının incelenmesi için (Creswell, 1998) oluşturulan kodlar frekans tabloları ve doğrudan alıntılarla desteklenerek bulgular tablolaştırılmıştır. İçerik analizi yapılan veriler iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlanmış ve kodlayıcı güvenirliği hesaplanmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Güvenirlik kapsamında, kodlayıcılar arasındaki güvenirlik hesaplanarak uyuşma oranı 0.86 olarak bulunmuştur. Miles ve Huberman (1994), iyi bir güvenirlik için kodlayıcılar arası tutarlılığın minimum %80 olmasını tavsiye etmektedir.

Analiz sürecinde elde edilen veriler öncelikle kodlanmış, benzer kodlar bir araya getirilerek kategoriler oluşturulmuş ve bu kategoriler daha üst düzey temalar altında toplanmıştır. Bu doğrultuda veriler çocuklarda gözlenen davranış değişiklikleri, ebeveynlerin bu davranışlara yönelik yaklaşımları ve destek alma durumları gibi temalar çerçevesinde incelenmiştir.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Geçerlilik ve güvenirlik

Çalışmanın geçerlilik ve güvenirliğini sağlamak için çeşitli stratejiler kullanılmıştır. Kapsam geçerliliği için yarı yapılandırılmış görüşme formu literatür taramasına dayalı olarak geliştirilmiş, çocuk gelişimi ve afet psikolojisi alanlarında uzman üç akademisyenin görüşüne sunulmuş ve geri bildirimleri doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Ayrıca, formun anlaşılırlığını ve uygulanabilirliğini test etmek amacıyla çalışma grubuna dahil edilmeyen üç ebeveyn ile pilot uygulama yapılmış, sorular üzerinde gerekli düzeltmeler gerçekleştirilmiştir.

İç geçerlilik için veri toplama süreci tamamen gönüllü katılımcılarla, yüz yüze ve güvenli bir ortamda yürütülmüş; katılımcıların deneyimlerini rahatça paylaşmaları sağlanmıştır. Görüşmeler ses kaydı ile alınmış, yazıya aktarılmış ve sistematik biçimde çözümlenmiştir.

Güvenirlik ve teyit edilebilirlik açısından veriler içerik analizi ve tematik kodlama yöntemiyle değerlendirilmiştir. Kodlama iki bağımsız araştırmacı tarafından yapılmış, kodlayıcılar arası uyum katsayısı 0.86 olarak hesaplanmış ve bu oran yüksek güvenirlik düzeyine işaret etmiştir. Ayrıca süreçte elde edilen kod ve temalar üçüncü bir araştırmacı tarafından kontrol edilerek olası önyargılar en aza indirilmiştir.

Bu yöntemlerle çalışmanın bulgularının nitel araştırma standartlarına uygun biçimde geçerli ve güvenilir olması sağlanmıştır.

Araştırmanın sınırlılıkları

Araştırma yalnızca Adıyaman K1 konteyner kentinde yaşayan 127 ebeveyn ile gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle elde edilen bulguların tüm deprem bölgesine veya farklı sosyo-kültürel bağlamlara genellenmesi mümkün değildir. Araştırmanın verileri ebeveyn görüşlerine dayalı olup, çocukların davranış değişiklikleri doğrudan gözlem yoluyla değil ebeveyn anlatımları üzerinden değerlendirilmiştir. Bu durum, ebeveynlerin kendi algılarından ve yorumlarından kaynaklanan öznel sınırlılıkları içerebilir. Veri toplama sürecinin depremden belirli bir süre sonra yürütülmüş olması, bazı ebeveynlerin yaşananları hatırlarken eksik ya da abartılı değerlendirmelerde bulunmasına neden olmuş olabilir. Ayrıca travmanın uzun vadeli etkileri bu çalışma kapsamında incelenmemiştir. Görüşmelerin afet koşullarının hâkim olduğu bir ortamda gerçekleştirilmiş olması, katılımcıların yaşadıkları mekânsal ve psikolojik zorlukların paylaşımlarını sınırlamış olabileceğini düşündürmektedir. Bununla birlikte araştırmada kullanılan nitel yöntemler derinlemesine bilgi sağlamasına rağmen bulguların nicel verilerle desteklenmemesi, sonuçların genellenebilirliğini sınırlandırmaktadır. Tüm bu sınırlılıklara rağmen çalışma, depremi deneyimleyen çocukların davranışsal değişikliklerini ebeveynlerin gözünden kapsamlı biçimde ortaya koymakta ve alanyazına katkı sunmaktadır.

Bulgular

Bu bölümde araştırma verilerinden elde edilen bulgular, deprem yaşamış 2–7 yaş arası çocukların deprem öncesi ve sonrası okula gitme durumu, güncel olarak devam ettikleri eğitim

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Araştırma Makalesi / Research Paper

kademesi, gelişimsel özellikleri, deprem sonrası yaşanan sorunlar, bu sorunlara karşı ebeveynlerin geliştirdiği çözüm stratejileri ve psikolojik destek alma durumları kapsamında sunulmuştur.

Elde edilen bulgular, içerik analizi sonucunda oluşturulan temalar doğrultusunda, Çocukların Deprem Öncesi ve Sonrası Okula Gitme Durumuna İlişkin Bulgular, Eğitim Kademesine İlişkin Bulgular, Gelişimsel Özelliklere İlişkin Bulgular, Deprem Sonrası Yaşanan Sorunlara İlişkin Bulgular, Ebeveynlerin Çözüm Stratejilerine İlişkin Bulgular ve Psikolojik Destek Alma Durumuna İlişkin Bulgular başlıkları altında ele alınmıştır.

Çocukların Deprem Öncesi ve Sonrası Okula Gitme Durumuna İlişkin Bulgular

Çocukların deprem öncesi ve sonrası okula gitme durumları incelendiğinde, deprem öncesinde 19 çocuğun okula gittiği, 108 çocuğun ise okula gitmediği görülmektedir. Deprem sonrasında ise 72 çocuğun okula gitmeye başladığı, 55 çocuğun okula gitmediği belirlenmiştir.

Ebeveynlerden biri *"'Çocuğum deprem öncesinde okula gitmiyordu fakat depremden sonra ben çalıştığım ve depremden korktuğu için evde yalnız kalsın istemiyorum ve okula gönderiyorum"'* şeklinde ifade etmiştir. Bir diğer ebeveyn ise *"'Çocuğum deprem öncesinde okula gidiyordu fakat deprem sonrasında benden ayrılmak istemiyor başımıza bir şey geleceğinden korkuyor ve okula gitmiyor"'* şeklinde ifade etmiştir. Diğer bir ebeveyn ise *"Çocuğum deprem öncesinde okula gidiyordu, depremden çok fazla etkilenmedi ve okula gitme konusunda herhangi bir sorun yaşamadık, şu an okula gitmeye devam ediyor"* şeklinde ifade etmiştir. Bu bulgular, deprem sonrası süreçte çocukların okula devam durumlarının hem zorunluluklar hem de psikolojik etkiler doğrultusunda değişkenlik gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Eğitim Kademesine İlişkin Bulgular

Okula devam eden 72 çocuğun 60'ının okul öncesi, 12'sinin ise ilkokul 1. sınıf düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Ebeveynlerden biri ''*Çocuğum deprem öncesinde okul öncesi eğitim kurumuna devam ediyordu deprem yaşandıktan sonra bilişsel olarak bir ilerleme göremedik o yüzden tekrar okul öncesi kurumuna devam ediyor*'' şeklinde ifade etmiştir. Bir diğer ebeveyn ''*Çocuğum depremden önce okul öncesi kurumuna devam ediyordu, depremden sonra bir sorun yaşamadı ve şu an 1. sınıf kademesine devam ediyor*'' şeklinde ifade etmiştir. Bu durum, depremin bazı çocukların akademik ilerleyişini etkileyebildiğini göstermektedir.

Gelişimsel Özelliklere İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan çocukların 3'ünde gelişimsel olarak özel bir durum bulunduğu, 124'ünde ise herhangi bir gelişimsel farklılık olmadığı belirlenmiştir. Gelişimsel farklılık görülen çocuklarda konuşma bozukluğu, çölyak ve Down sendromu tespit edilmiştir. Ebeveynlerden biri *''Çocuğum depremden sonra öfke ve uyku sorunları yaşadı fakat gelişimsel olarak bir gerilik gözlemlemedim.''* şeklinde ifade etmiştir. Bir diğer ebeveyn *''Çocuğumun konuşması deprem öncesinde çok açık ve akıcıydı, deprem sonrasında kelimeleri ifade etmekte ve cümle kurmakta zorlanmaya başladı.''* şeklinde ifade etmiştir.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Bu bulgular, depremin bazı çocuklarda gelişimsel süreçleri olumsuz etkileyebileceğini düşündürmektedir.

Ebeveynlerden biri *''Çocuğum depremden sonra öfke ve uyku sorunları yaşadı fakat gelişimsel olarak bir gerilik gözlemlemedim''* şeklinde ifade etmiştir. Bir diğer ebeveyn *''Çocuğumun konuşması deprem öncesinde çok açık ve akıcıydı, deprem sonrasında kelimeleri ifade etmekte ve cümle kurmakta zorlanmaya başladı.''* şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 1.
Görüşme yapılan ebeveynlerin çocuklarının deprem sonrası yaşadığı sorunlar

Ebeveynlerin Sorun Yaşayıp Yaşamama Oranı	
Sorun Yaşadık	80
Sorun Yaşamadık	47
Yaşanan Sorunlar	
Saldırganlık	37
Öfke	20
İletişim Kurmak İstememe	15
Anneden Ayrılamama	12
Yalnız Kalamama	12
Okula Gitmek İstememe	10
Korku	6
Çok Katlı Binalara Girememe	6
Güvenli Yer Arayışı	6
Konuşma Bozukluğu	5
Alt Islatma	4
Oyunlarında Depremin Etkisi Görülüyor	3
Küçük Olduğu İçin Hatırlamıyor	2
Etkinliklere Katılmak İstememe	2
Bir Ortamdaki Düzeni Bozmaya Çalışmak	1
İlk Zamanlar Sorun Yoktu Zamanla Çevreden Etkilendi ve Sorunlar Başladı	1

Tablo 1 incelendiğinde yüz yirmi yedi çocuktan kırk yedi çocuğun ailelerinin herhangi bir sorun yaşamadığı, seksen çocuğun ailesinin ise çeşitli sorunlar ile karşı karşıya kaldığı görülmektedir. Bu sorunlar incelendiğinde otuz yedi çocukta saldırganlık davranışı, yirmi çocukta öfke, on beş çocuğun iletişim kurmaktan kaçınması, on iki çocuğun yalnız kalamadığı ve anneden ayrılamadığı, altı çocuğun korku, çok katlı binalara girememe ve güvenli yer arayışı sorunlarının görüldüğü, beş çocukta konuşma bozukluğunun ortaya çıktığı, dört çocukta alt ıslatma problemlerinin başladığı, üç çocuğun oyunlarında deprem etkisi görüldüğü, iki çocuğun etkinliklere katılmak istemediği ve küçük olduğu için hatırlamadığı, bir çocuğun başlangıçta herhangi bir sorun yaşamazken zaman içinde çevre etkisi ile sorun yaşamaya başladığı ve bir çocuğun da bulunduğu ortamdaki düzeni bozma çabası gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır.

Ebeveynlerden biri *''Çocuğumun biri 7 yaşında diğeri ise 2 yaşında, 7 yaşında olan çocuğum ben olmadan hiçbir yere gitmek istemiyor ama 2 yaşında olan çocuğumda deprem sonrasında herhangi bir sorun görmedim, galiba hatırlamıyor.''* şeklinde ifade etmiştir. Bir diğer ebeveyn *''Çocuğum evimiz tek*

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Araştırma Makalesi / Research Paper

katlı olduğu için sadece evimizde oturabiliyor ya da tek katlı binalara girebiliyor fakat apartman olan binalara giremiyor'' şeklinde ifade etmiştir.

Ebeveynlerden biri *"4 tane çocuğum var, hepsinin depremle ilgili korkuları hala var, eşimi depremde kaybettim, deprem sonrasında çözüm önerisi için bir şey yapmadım çünkü hepsiyle ilgilenemiyorum ve ne yapacağımı bilmiyorum'* şeklinde ifade etmiştir. Diğer bir ebeveyn *"evde küçük bebeğim var ve ev işleriyle de ilgileniyorum, çocuğum hala deprem olacak diye çok korkuyor ben de ne yapacağımı bilmiyorum, çizgi film açtığım zaman biraz sakinleşiyor ben de sakinleşmesi için çizgi film açıyorum"* şeklinde ifade etmiştir.

Bu bulgular, deprem sonrasında çocuklarda en yaygın olarak davranışsal ve duygusal tepkilerin ortaya çıktığını göstermektedir. Özellikle saldırganlık, öfke ve sosyal çekilme gibi davranışların ön plana çıkması, çocukların yaşadıkları travmatik deneyimi dışa vurma biçimleri olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte anneden ayrılamama ve yalnız kalamama gibi durumlar, çocukların güvenlik algısının zedelendiğine işaret etmektedir.

Tablo 2.
Görüşme yapılan ebeveynlerin çocuklarında görülen sorunlara karşı geliştirdikleri çözüm önerileri

Çözüm Önerisi Sunma ve Sunmama Oranı	
Çözüm Önerisi Sunmadık	72
Çözüm Önerisi Sunduk	55
Sunulan Çözüm Önerileri	
Konuşarak Sakinleştirmeye Çalışmak	23
Destek Olarak Yalnız Olmadığını Hissettirmek	18
İletişimi Düzeltmek Adına Kararlı Davranış Sergilemek	9
Telefon Vermek	4
Şiddet	3
Okula Gitmesi İçin İkna Etmeye Çalışmak	3
Yaşıtları ile İletişim Kuramadığı için Yardımcı Olmak	2
Olumsuz Örnek Oluşturacak Akranlardan Uzak Tutmak	2
Kitap Okumak	1
Çizgi Film İzletmek	1

Tablo 2'ye göre ebeveynlerin yetmiş iki tanesinin çözüm önerisi sunmadığı, elli beş tanesinin ise çözüm önerisi sunduğu görülmektedir. Çözüm önerisi olarak, yüz yirmi yedi ebeveynden yirmi üç tanesinin konuşarak sakinleştirmeye çalışmak, onsekiz tanesinin destek olarak çocuklarının yalnız hissetmelerinin önüne geçmek, dokuz tanesinin çocukları ile aralarındaki iletişim sorununu çözmek için kararlı tutum sergilemek, dört tanesinin telefon vermek, üç tanesinin şiddet uygulayarak sorunla baş etmeye çalışmak, üç tanesinin okula gitmek istemeyen çocukları için ikna etmeye çalışmak, iki tanesinin olumsuz örnek oluşturan akranlarından uzaklaştırmak, yaşıtları ile iletişim kurmayan çocuklarına yardımcı olmak, bir tanesinin çizgi film izletmek, kitap okumak gibi öneriler sunduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bazı ebeveynler birden fazla çözüm önerisi sunmuştur.

Ebeveynlerden biri *''Çocuğum depremden sonra çok fazla öfke problemi yaşamaya başladı, ben de istemeden de olsa onu durdurmak için şiddet uygulamak zorunda kalıyorum''* şeklinde ifade etmiştir,

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Bir diğer ebeveyn ise *''Çocuğum depremden sonra yalnız kalmaktan çok korkmaya başladı ben de yalnız kalmaması ve kendi yalnız hissetmemesi için elimde geleni yapıyorum''* şeklinde ifade etmiştir. Bir diğer ebeveyn *''Çocuğum depremden etkilenmedi, hatırlamıyor bile ben de böyle olduğu için herhangi özel bir şey yapmadım''* şeklinde ifade etmiştir. Başka bir ebeveyn ise *''Çocuğum depremden sonra benden ayrı kalmak istemiyor bu yüzden okula gitmek de istemiyor ben de her gün onu okula gitmesi için ikna etmek zorunda kalıyorum.''* şeklinde ifade etmiştir. Bir diğer ebeveyn ise *'' Depremden sonra çocuğumda sık sık ağlama krizleri oluyor ben de sakinleşmesi için telefonumu veriyorum, telefonla oynarken rahatlıyor.'',* Başka bir ebeveyn ise *''4 tane çocuğum var, hepsinin depremle ilgili korkuları hala var, eşimi depremde kaybettim, deprem sonrasında çözüm önerisi için bir şey yapmadım çünkü hepsiyle ilgilenemiyorum ve ne yapacağımı bilmiyorum''* şeklinde ifade etmiştir. Diğer bir ebeveyn *''Evde küçük bebeğim var ve ev işleriyle de ilgileniyorum, çocuğum hala deprem olacak diye çok korkuyor ben de ne yapacağımı bilmiyorum, çizgi film açtığım zaman biraz sakinleşiyor ben de sakinleşmesi için çizgi film açıyorum''* şeklinde çözüm önerisini belirtmiştir.

Bu bulgular, ebeveynlerin çocuklarının yaşadığı sorunlarla baş etme konusunda çoğunlukla bireysel ve sınırlı stratejiler geliştirdiğini göstermektedir. Bazı ebeveynlerin şiddet ve ekran kullanımı gibi yöntemlere başvurması, ebeveynlerin bu süreçte yeterli rehberlik ve destek alamadığını düşündürmektedir.

Psikolojik Destek Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Ebeveynlerin kendilerinin ve/veya çocuklarının psikolojik destek alma durumları incelendiğinde, 127 katılımcıdan 9'unun psikolojik destek aldığı, 10'unun destek talep ettiği ancak bu desteğe ulaşamadığı, 108'inin ise herhangi bir psikolojik destek almadığı belirlenmiştir. Psikolojik destek alan katılımcılar incelendiğinde, 2'sinin düzenli olarak destek aldığı, 5'inin düzensiz aralıklarla destek aldığı ve 2 ebeveynin ise kendisinin destek aldığı ancak çocuğunun destek almadığını ifade ettiği görülmektedir.

Ebeveynlerden biri *''Çocuğumun deprem sonrasında davranışlarında olumsuz yönde çok fazla değişiklikler yaşandı bu yüzden psikolojik olarak olumsuz etkilendiğini düşündüm ve psikolojik destek talep ettim. En kısa zamanda destek sağlanacağı söylendi fakat aylardır beklememize rağmen herhangi bir psikolojik destek sağlanmadı''* şeklinde ifade etmiştir. Bir diğer ebeveyn *''Çocuğumun deprem sonrasında hal ve hareketlerinde değişiklikler oldu sürekli kaygılı davranıyor ve öfke kontrol problemleri yaşıyordu, bu durumda psikolojik destek talep ettik ve talebimiz onaylanınca destek almaya başladık. Bir süredir devam ediyor ve çocuğumda gözle görülebilir olumlu davranış değişiklikleri ortaya çıktı''* şeklinde ifade etmiştir. Başka bir ebeveyn ise bu konu hakkında *''Depremden sonra ailemin yanına başka bir şehre gittik orada destek alıyorduk, şimdi buraya döndüğümüz için destek alacak bir yer araştıramadık''* şeklinde ifade etmiştir.

Bir diğer ebeveyn *''Deprem sonrasında çocuğumun alt ıslatma problemi olduğu için psikolojik destek almak istedik fakat psikolojik desteği düzenli olarak alamadığımız için bu sorundan kurtulamadık''* şeklinde ifade etmiştir. Başka bir ebeveyn ise *'' Çocuğum da ben de depremden olumsuz etkilendik ve psikolojik destek almak istedik fakat ben destek alabildim çocuğum alamadı. Psikolojik*

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Araştırma Makalesi / Research Paper

destekten sonra kendimi daha iyi hissediyorum, çocuğumun da almasını çok isterim'' şeklinde ifade etmiştir.

Bu sonuçlar doğrultusunda ailelerin yaşadıkları sorunlarla ilgili olarak düzenli destek alamadıkları, aldıkları desteğin kısa süreli olması ve süreklilik arz etmemesi nedeniyle bekledikleri faydayı sağlayamadığı görülmektedir. Bu durum, deprem sonrası psikolojik destek hizmetlerine erişimde önemli sınırlılıklar olduğunu göstermektedir. Ailelerin büyük bir kısmının destek alamaması veya düzensiz destek alması, çocukların yaşadığı sorunların uzun vadede devam etme riskini artırmaktadır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Ülkemizde yaşanan en büyük afetlerden biri olan ve "Asrın Felaketi" olarak adlandırılan depreme birçok aile hazırlıksız olarak yakalanmış ve bu depremden büyük zararlar görmüştür. Yeme, içme, ulaşım, barınma gibi temel ihtiyaçlara ulaşmakta oldukça zorluk yaşanmış ve bir kaos hali ortaya çıkmıştır. Başta çocuklar olmak üzere birçok insan bu kaos halinden fiziksel, ruhsal ve bilişsel anlamda önemli düzeyde etkilenmiştir.

Erken çocukluk dönemi farklı yaş gruplarına ayrıldığında bebeklik dönemi olarak nitelendirilen 0-2 yaş grubunda bulunan çocukların çoğunun depremle ilgili herhangi bir şey hatırlamadığı diğer bir söyleyişle böyle bir felaketi bilinç altlarında bastırdıkları sonucuna ulaşılmaktadır. Bebeklik döneminde bulunan çok az sayıda çocuk depremi bazı kelimelerle ifade edip hatırlasa da deprem konusu açıldığında herhangi bir tepki vermedikleri gözlenmiş ve bu durumdan yola çıkarak bu yaş grubunun depremden çok fazla derecede etkilenmedikleri söylenebilmektedir. Bu durum, erken çocukluk döneminde bilişsel gelişimin sınırlı olması nedeniyle çocukların yaşanan olayı anlamlandırmakta zorlanmaları ile açıklanabilir.

Erken çocukluk döneminin bir diğer yaş grubu olarak adlandırılan 3-6 yaş grubunda bulunan çocukların neredeyse tamamının depremden büyük ölçüde etkilenmiş oldukları görülmekte ve depremin yaşanmış olduğu süre zarfının büyük bir kısmını hatırlamış oldukları gözlemlenmektedir. İlk çocukluk döneminde bilişsel gelişimin de daha fazla gelişmesiyle beraber çocuklar depremin etkisini daha fazla yaşamakta ve psikosomatik, ruhsal ve fiziksel olarak tepkiler verebilmektedirler. Toplanan verilerden yola çıkarak çocukların büyük bir kısmının depremde yaşamış oldukları travmaya tepki olarak saldırganlık ve öfke halinde oldukları ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda büyük bir kısım anneden ayrılma problemi ve yalnız kalma korkusu yaşamakta, bununla beraber ilkokul hazırbulunuşluğu için kritik dönem olan okul öncesi eğitim kurumuna devam edememektedir. Bu bulgu, travmatik yaşantıların çocukların hem duygusal hem de davranışsal tepkilerini doğrudan etkilediğini ve yaş arttıkça bu etkilerin daha görünür hale geldiğini göstermektedir.

Erken çocukluk döneminin önemli bir yaş grubu 3-6 yaş grubunu kapsayan ''İlk Çocukluk Dönemi''dir. Bu dönemde çocuklar yaşananlardan büyük ölçüde etkilenmekte, depremi direkt yaşamış olan çocuklarda düzenin değişmesi tedirginlik ve güvensizlik duygularının yoğun biçimde yaşanmasına sebep olmaktadır (Erkan, 2010; Karabulut ve Bekler, 2019; Veenema ve Schroeder, 2002). Çocukların deprem anına yönelik sorular sorması onların doğal olayları, tehlikeleri ve çevresel değişiklikleri

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Araştırma Makalesi / Research Paper

anlamaya çalıştıklarını ortaya koymaktadır. Ayrıca bu durum çocukların kendi güvenlikleri ve çevreleri hakkında endişeleri olduğunu da göstermektedir. Çocuklar deprem gibi doğa olaylarının, insanların kontrolü dışında olduğunu anlamakta zorlanmaktadır (Erol ve Öner, 1999). Bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, çocukların deprem sonrası yaşadıkları korku ve kaygının yaşanan olayı bilişsel olarak anlamlandırma süreci ile doğrudan ilişkili olduğu anlaşılmaktadır.

Bu dönemde çocukların verdikleri tepkileri anlayışla karşılamak, sordukları sorulara gelişim düzeyine uygun olacak şekilde cevaplar vermek, yeme ve uyku düzeni oluşturmak önemlidir. Çocukların akranları ile birlikte oyun ve sosyal aktiviteler yönlendirilmesi, yetişkinin de kendi duygu ve düşüncelerini denetleyerek çocukla zaman geçirmesi, oyun oynaması önerilmektedir (Schafer vd., 2016; Usta ve Yükseler, 2021; Vural vd., 2022; Yorulmaz ve Karadeniz, 2021).

Literatüre bakıldığında afetlerin etkileri ortaya çıkış zamanı ve süresine göre sınıflandırılır. Bu doğrultuda beklenmeyen durumdan sonra oluşan ve aniden gelişen şok tepkileri ve beraberindeki psikolojik tepkiler kısa dönemli etkiler olarak nitelendirilmektedir. Bunun yanı sıra afetle doğrudan ilişkili ortaya çıkmasa da afet sonrasında yaşanan dönemde birçok farklı stresli durum ve koşulların da etkisi ile kısa dönem etkiler daha uzun sürelere yayılabilmektedir. Kısa dönemde görülen travmatik belirtilere yeterli bir psikolojik ilk yardım sunulmaması, bireylerin bozulan yaşam şartlarının normale dönmesinin gecikmesi, ekonomik ve sosyal koşulların zorlaşması ve yas süreçleri gibi çok sayıda stresin eklenmesi ile psikolojik ve sosyal etkiler afetten çok uzun zaman sonra bile etkilerinin devam etmesine sebep olabilmektedir (Drury ve Williams, 2009; Leon, 2004).

Araştırmalar uzun vadede afetlerin etkisinin çok daha görünür halde olabileceğini göstermektedir. Örneğin, Kılıç ve Ulusoy (2003) tarafından Türkiye'de 1999 depreminden 18 ay sonra yapılan çalışmada depresyon ve travma sonrası stres bozukluklarının etkilerinin depremden iki yılı aşkın bir süre sonra bile sürebileceğini göstermiştir. Bunun yanı sıra araştırmada, bu uzun dönemli psikolojik etkilerin şiddetinin ve düzeyinin, depremin merkezine yakın yaşamakla ile yakından ilişkili olabileceğini vurgulamışlardır. Araştırmada ayrıca travma sonrası stres bozukluğuna ve depresyona yol açan etkenlerin birbirinden farklı olabileceği belirlenmiştir (Daşçı, 2024).

Ülkemizde sıklıkla yaşanan doğal afetlerden biri olan deprem her yaş grubu üzerinde olduğu gibi çocuklar üzerinde de etkilidir. Ancak çocuklar üzerindeki bu durum diğer yaş gruplarına kıyaslandığında çok daha büyük etkileri olan ve beraberinde ciddi problemlere yol açabilecek olumsuzluklar getirecek düzeydedir. Çocuklar deprem sonrasında çeşitli tepkiler geliştirilmektedir. Tablolarda elde edilen bulgulardan yola çıkarak deprem sonrası çocukların çoğunun sorun yaşadığı görülmektedir. Çok az sayıda çocuğun küçük olduğu için hatırlamadığı ya da ilk zamanlar sorun yaşamayıp sonrasında çevresinden etkilenip sorun yaşadığı ortaya çıkmaktadır. Deprem sonrasında yaşanan sorunlar incelendiğinde, araştırmaya dahil edilmiş çocuklar arasındaki sorunların en yüksek oranda görülenleri saldırganlık öfke ve korku davranışlarıdır. Bu bulgu, deprem sonrası çocuklarda ortaya çıkan davranışsal tepkilerin travmatik deneyimle ilişkili olduğunu ve çocukların yaşadıkları duygusal yükü davranışları aracılığıyla dışa vurduklarını göstermektedir. Bu durum deprem sonrasında yaşanan çeşitli olumsuzluklar sebebi ile çocukların yaşananlara, ailelerine ve çevrelerine verdikleri bir tepki olabileceği gibi yaşadıkları travmayı ifade etmek için kullandıkları bir yardım çağrısı olarak da görülebilmektedir. Bu bağlamda bulgular, çocukların güvenlik ihtiyacının ön plana çıktığını ve

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Araştırma Makalesi / Research Paper

bağlanma davranışlarında artış yaşandığını göstermektedir. Yaşanan afetler sonrasında kendisinin ve yakınlarının güvende olduğunu hissetmek istemek çocuklar için önceliklidir (Sönmez, 2022). Bu sebeple öfke, saldırganlık, kaygı, korku gibi davranışlar içinde olan çocukların temel ihtiyaçlarının yakınları tarafından karşılanıyor olması, çevrelerindeki yetişkinlerin güven verici tutumlar ile çocuğun etrafında yer alması çocukların yaşadıkları olumsuz duygulardan uzaklaşmalarına yardım sağlayabilmektedir.

Çocuklarda deprem sonrası yaşadıkları önemli sorunlardan bir diğerleri de anneden ayrı ve yalnız kalamama durumlarıdır. Çocuk deprem anında yaşadığı travmanın etkisiyle aynı durumun tekrar başına gelmesinden, bu durumda kendi ya da ailesine zarar gelmesinden korkmakta ve yalnız kalmak istemeyerek anneden ayrılmama davranışı sergilemektedir. Bu durum karşısında buna sebep olan deprem anı travması ile ilgili bir uzman desteği alınmalı ve çocuğun sistematik olarak zamanla yalnız ve anneden ayrı kalabilmesi sağlanmalıdır.

Çocuklar afetlerden sonra iletişim kurmak istememe davranışı gösterebilirler. Bu durumu yaşayan çocuklar için yaşadığı olumsuz durumu anlamlandırabilmesi, geçmişi değiştiremeyeceğini kabullenmesi ve olumsuz duygularından kurtulabilmesi için öncelikle aile ilişkilerini güçlendirmek, çocuk ile ailenin yakın temasını devamlı olarak sürdürmek, çocuğun günlük rutinlerine mümkün olduğunca devam etmesini sağlamak, çocuğun özellikle oyun, spor gibi aktiviteler ile meşgul olarak iletişim konularının bu alanlara çekmek ve profesyonel bir destek alınarak ortaya çıkabilecek daha büyük problemlerin önüne geçmek işlevsel olabilmektedir. Bu bulgu, çocukların travma sonrası süreçte sosyal etkileşimden kaçınma eğilimi gösterebildiklerini ve içe kapanma davranışı sergileyebildiklerini ortaya koymaktadır.

Deprem sonrasında yaşanan bir diğer sorun da çocukların okula gitmek istememe, okula giden bazı çocukların etkinliklere katılmak istememe ve ortamdaki düzeni bozmaya çalışma durumlarıdır. Erol ve Öner (1999) tarafından yapılan çalışmada, çocukların deprem gibi doğal olayları anlamlandırmakta zorlandıkları ve bu süreçte güvenliklerine ilişkin endişe geliştirdikleri belirtilmiştir. Bu bulgu, çocukların yaşadıkları kaygı ve güvensizlik duygularının eğitim ortamlarına uyum süreçlerini dolaylı olarak etkileyebileceğini göstermektedir. Araştırmamızın bulguları da benzer şekilde depremden etkilenen çocukların etkinliklere odaklanamadıklarını, başladıkları işleri bitirme konusunda zorlandıklarını ve bu durumun farkında olarak katılım göstermedikleri bulgusunu ifade etmektedir.

Çok katlı binalara girememe ve güvenli yer arayışı da çocukların yaşamış oldukları önemli diğer sorunlar arasında yer almaktadır. Çocuk deprem anında yaşamış olduğu sarsıntı ve deprem sonrasında görmüş olduğu yıkıntı binalardan dolayı tek katlı binalarda zarar görmeyeceğini ya da daha az zarar göreceğini düşünmekte ve kendine güvenli bir yer aramaktadır. Bu durum karşısında çocuklara depremin şiddetinin ya da binaların çok katlılığının önemli olduğu değil bina sağlamlığının ve deprem anında nasıl davranmamız gerektiğinin önemli olduğu somut bir şekilde anlatılmalıdır. Bu durum, çocukların deprem deneyimini somutlaştırarak kendileri için güvenli alanlar oluşturmaya çalıştıklarını ve risk algılarının değiştiğini göstermektedir.

Deprem sonrası görülen sorunlardan bir kısmı da psikosomatik olarak ortaya çıkmaktadır. Elde edilen bulgularda yer alan psikosomatik sorunlar alt ıslatma ve konuşma bozukluğudur. Bu bulgu,

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Araştırma Makalesi / Research Paper

travmatik yaşantıların çocuklarda yalnızca psikolojik değil aynı zamanda fizyolojik düzeyde de etkiler oluşturduğunu göstermektedir.

Erken çocukluk dönemindeki çocuklarda deprem sonrası oyunlarda depremin konu edilmesi tipik bir durumdur. Depremi yaşayan çocuklar tekrarlı biçimde aynı senaryoyu kurgulamakta, oyunlarında bu senaryoyu uygulamakta ve farklı sonuçlar elde etmeye çalışmaktadır (Akcanbaş, 2009; Erdem ve Kaynar, 2022; Erkan, 2010; İşmen, 2001; Limoncu ve Atmaca, 2018). Bu durum, çocukların travmatik deneyimi oyun yoluyla yeniden kurgulayarak baş etmeye çalıştıklarını göstermektedir.

Sorun yaşamadığını ifade eden 47 ebeveyn bulunmaktadır. Bu durum ebeveynlerin, deprem sonrası çocuklarına olumlu yaklaşım şekilleri, çocuğun depremin yaşandığı ortamdan hızlıca uzaklaştırılmış olması, çocuğun afet sonrası medyanın ve çevrenin etkilerinden uzak tutulmuş olabileceği, çocuğun yaşananları bilinçaltında bastırmış olmasından kaynaklı olarak henüz olumsuz tepkinin ortaya çıkmamış olabilme ihtimali gibi birçok değişkene bağlı olarak görülen bir durum olabilmektedir.

Araştırma bulguları incelendiğinde araştırmada yer alan çocukların okula gitme durumu deprem öncesine göre önemli oranda artış göstermektedir. Bu bulgu geçen zamanda çocuklar arasında yaşının büyümesi sebebiyle okul çağına gelen çocuklar olmasının yanı sıra bölgede yer alan devlet kurumlarının ve sivil toplum kuruluşlarının eğitim alanı, ders malzemeleri, öğretmen desteği gibi ihtiyaçları karşılayarak, aileleri çocuklarının bölgede yaşanan olumsuzluklardan uzak tutmaları adına bilgilendirmesi sonucu özellikle okul öncesi kurumlarına yönelme oranını artmaktadır. Aral (2023) çalışmasında okul ve toplumun çocuklara psikososyal destek vermesi gerektiğini, okuldaki etkinliklere çocuğun aktif katılımı ile kaos ortamından biraz dahi olsa uzaklaşabileceğini öne sürmüştür.

Deprem sonrası yaşanan sorunlara ebeveynlerin çoğunluğunun çözüm önerisi sunmadığı, çözüm önerisi geliştiren ebeveynlerin ise farklı yaklaşımlar benimsedikleri görülmektedir. Çözüm önerisi geliştirmeyen ebeveynlerin ardından, çocuklarını konuşarak sakinleştirmeye çalışan ebeveynler gelmektedir. Bunun yanı sıra, çocuklarına destek olarak yalnız olmadığını hissettiren ve iletişimi güçlendirmeye yönelik kararlı davranışlar sergileyen ebeveynlerin de önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Çözüm önerisi sunan ebeveynlerin en az kısmını ise telefon veren, kitap okuyan ve çizgi film izleten ebeveynler oluşturmaktadır. Bu durum, söz konusu yöntemlerin deprem travmasını bastırmaya yönelik daha çok geçici çözümler olarak görülmesinden ve uzun vadede işlevsel bulunmamasından kaynaklanıyor olabilir. Çoğunluğun çözüm önerisi geliştirmeyen ebeveynlerden oluşması ise ebeveynlerin deprem öncesi ve sonrasında yapılması gerekenler hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları ve bu konuda gerekli desteği yeterince alamamaları ile açıklanabilir. Bu bulgu, ebeveynlerin afet sonrası çocukların psikolojik ihtiyaçlarını karşılama konusunda bilgi ve destek gereksinimi içinde olduklarını göstermektedir.

Çocuklar afet sonrasında yaşadıkları olumsuz deneyimleri anlamlandırmaya çalışırken, bu sürece ilişkin zihinsel bir hikâye oluşturmakta ve bu hikâyeyi aile içinde duydukları, özellikle anne babalarından edindikleri bilgiler doğrultusunda şekillendirebilmektedirler. Bu doğrultuda çocukların ve gençlerin afetleri değerlendirme sürecinde ailelerinden etkilenmeleri söz konusudur. Cobham ve arkadaşları

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Araştırma Makalesi / Research Paper

(2016) tarafından yapılan sistematik incelemede, afet sonrası dönemde ebeveynlik tarzı, ebeveyn-çocuk iletişimi, ilişkinin niteliği ve ebeveynlerin çocuklarına duyarlı yanıt verebilme kapasitesi gibi faktörlerin çocukların psikolojik iyi oluşları üzerinde belirleyici olduğu ortaya konulmuştur. Bu bulgu, ebeveyn tutumlarının çocukların afet sonrası yaşadıkları psikolojik süreci doğrudan etkilediğini ve aile ortamının iyileştirici bir rol üstlenebileceğini göstermektedir.

Araştırmada deprem sonrası ebeveynlerin kendilerinin ve çocuklarının profesyonel bir destek alma durumu incelendiğinde ebeveynlerin çoğunun destek talebinde bulunmadığı görülmektedir. Bu bulgu, deprem sonrası psikososyal destek hizmetlerine erişimde önemli sınırlılıklar olduğunu göstermektedir.

Bu araştırma, deprem gibi büyük ölçekli afetlerin erken çocukluk dönemindeki çocuklar üzerindeki etkilerini ebeveyn perspektifinden ele alarak alanyazına katkı sunmaktadır. Elde edilen bulgular, çocukların afet sonrası süreçte yalnızca bireysel değil, aile ve çevre ile etkileşim içinde şekillenen çok boyutlu tepkiler geliştirdiğini göstermektedir. Bu yönüyle çalışma, afet sonrası müdahale programlarının yalnızca çocuk odaklı değil, aile temelli olarak da ele alınması gerektiğine işaret etmektedir.

Sonuç

Bu araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda, deprem sonrası erken çocukluk dönemindeki çocukların önemli bir kısmında davranışsal, duygusal ve psikosomatik sorunların ortaya çıktığı belirlenmiştir. Bu sorunların özellikle saldırganlık, öfke, korku ve bağlanma problemleri şeklinde yoğunlaştığı görülmektedir. Ayrıca ebeveynlerin bu süreçte yeterli bilgi ve destekten yoksun oldukları ve çocukların psikolojik destek hizmetlerine erişiminde çeşitli sınırlılıkların bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öneriler

- Deprem sonrası çocuklarda en sık görülen davranışların saldırganlık, öfke ve korku olduğu dikkate alınarak, ebeveynlere bu davranışlarla baş etme konusunda eğitim ve rehberlik hizmetleri sunulmalıdır.
- Çocuklarda anneden ayrılma ve yalnız kalamama gibi bağlanma temelli sorunlar göz önünde bulundurularak, ebeveyn-çocuk ilişkisini güçlendirmeye yönelik destek programları geliştirilmelidir.
- Araştırmada psikolojik destek alma oranının düşük olduğu görülmüştür. Bu nedenle afet bölgelerinde çocuklara ve ailelere yönelik psikososyal destek hizmetlerinin erişilebilirliği artırılmalıdır.
- Çocukların okula uyum sürecinde yaşadıkları sorunlar dikkate alınarak, okul temelli destek programları ve uyum çalışmaları planlanmalıdır.
- Ebeveynlerin çocukların yaşadığı sorunlara yönelik yeterli çözüm geliştirememesi nedeniyle, ailelere yönelik bilinçlendirme ve eğitim programları düzenlenmelidir.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Kaynakça

Akcanbaş, M. (2009). *Çocuklar ve gençlerde afet psikososyolojisi el kitabı I*. http://mertakcanbas.blogcu.com/cocuklar-vegenclerde-afet-psikososyolojisi-el-kitabi-i/6232106, [Erişim 29 Ağustos 2018].

Akcanbaş, M. (2010). *Afet ve kurban psikolojisi*. Akut Yayınevi.

Akman, A., ve Yıldırım, S. (2022). Okulöncesi öğrencilerinde afet yönetimine dair bir gözlem: Iğdır'da bir ilkokul örneği. *Anasay*, (21), 341–355.

Aral, N. (2023). Depremin çocuklara etkileri. *Çocuk ve Gelişim Dergisi*, 6(11), 93–105.

Arslan, F. (2000). 1–3 yaş dönemindeki çocuğun oyun ve oyuncak özelliklerinin gelişim kuramları ile açıklanması. *C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 4(2), 40–43.

Budak, D., ve Kandil, N. (2023). Üniversite öğrencilerinin deprem bilgi düzeyleri ve sürdürülebilir deprem farkındalık düzeylerinin araştırılması: Spor bilimleri örneği. *Sportive*, 6(2), 29–40.

Cankardaş, S., ve Sofuoğlu, Z. (2019). Deprem ya da yangın deneyimlemiş kişilerde travma sonrası stres bozukluğu belirtileri ve belirtilerin yordayıcıları. *Turkish Journal of Psychiatry*, 30(3).

Cobham, V. E., McDermott, B., Haslam, D., ve Sanders, M. R. (2016). The role of parents, parenting and the family environment in children's post-disaster mental health. *Current Psychiatry Reports*, 18, 1–9.

Creswell, J. W., ve Creswell, J. D. (2005). Mixed methods research: Developments, debates, and dilemmas. In *Research in organizations: Foundations and methods of inquiry* (Vol. 2, pp. 315–326).

Darga, H. (2024). 6 Şubat Kahramanmaraş depremlerinde çocukların yaşadıkları ve ebeveynlerinde tanık olduğu duygu durumları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (68), 213–248.

Daşçı, E. (2024). Afetlerden etkilenen çocuk ve gençlere yönelik kültür ve sanat temelli psikososyal müdahalelerin psikolojik ve sosyal uyum üzerindeki etkisi. *Afet ve Risk Dergisi*, 7(1), 226–241.

Erdem, B. N., ve Kaynar, A. (2022). "Sesimizi duyan var mı?": İzmir depremi konulu televizyon haberlerinde çocukların temsili. *Selçuk İletişim*, 15(2), 737–766.

Erkan, S. (2010). Deprem yaşayan ve yaşamayan okul öncesi çocukların davranışsal/duygusal sorunlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 55–66.

Erol, N., ve Öner, Ö. (1999). Travmaya psikolojik tepkiler ve bunlara yaklaşım. *Türk Psikoloji Bülteni*, 5(14), 40–49.

Feo, P., Di Gioia, S., Carloni, E., Vitiello, B., Tozzi, A. E., ve Vicari, S. (2014). Prevalence of psychiatric symptoms in children and adolescents one year after the 2009 L'Aquila earthquake. *BMC Psychiatry*, 14, 1–12.

Gürbüz, F., ve Koyuncu, N. E. (2023). Çocuklar ve deprem. *2nd International Conference on Scientific and Academic Research*.

İşmen, A. E. (2001). Deprem yaşantısına bağlı travma ve çocuklar üzerindeki etkileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 80–104.

Karabulut, D., ve Bekler, T. (2019). Doğal afetlerin çocuklar ve ergenler üzerindeki etkileri.

Karacaoğlu, Ö. C., Özkaya, A., Eryılmaz, C., ve Karacaoğlu, D. (2024). Eğitim bilimleri perspektifinden 2023 Türkiye depremi sonrasında yardım ve iyileştirme çalışmaları. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(25), 1–15.

Kazak Berument, S., Sayıl, F. M., ve Uçanok, Z. (1999). *Depremden etkilenen çocuklarınıza nasıl yardımcı olabilirsiniz: Anne baba el kitabı*.

Kukuoğlu, A. (2018). Doğal afetler sonrası yaşanan travmalar ve örnek bir psikoeğitim programı. *Afet ve Risk Dergisi*, 1(1), 39–52.

Limoncu, S., ve Atmaca, A. B. (2018). Çocuk merkezli afet yönetimi. *Megaron*, 13(1).

Miles, M. B. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage.

Norris, F. H., Friedman, M. J., Watson, P. J., Byrne, C. M., Diaz, E., ve Kaniasty, K. (2002). 60,000 disaster victims speak: Part I. *Psychiatry*, 65(3), 207–239.

Özel, Ö., ve Ersoy, B. (2023). Depremden etkilenen okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum sürecine ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Ekev Akademi Dergisi*, (Özel Sayı), 465–481.

Pataki, G. E., Stone, J. M., ve Leviness, J. (2001). *Crisis counseling guide to children and families in disaster*. New York State Office of Mental Health.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (2), 1145-1165.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Sali, J. B. (2012). İletişim araştırmalarında nitel yöntemler. In N. Sever ve N. İspir (Eds.), *İletişim araştırmaları* (Ünite 6). Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Schafer, A., Snider, L., ve Sammour, R. (2016). A reflective learning report about the implementation and impacts of psychological first aid (PFA) in Gaza. *Disaster Health*, 3(1), 1–10.

Sönmez, M. B. (2022). Depremin psikolojik etkileri, psikolojik destek ve korkuyla baş etme. *TOTBİD Dergisi*, 21(3), 337–343.

Tavşancıl, E., ve Aslan, A. E. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri*. Epsilon.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2023). Depremin yol açtığı hasar. https://www.sbb.gov.tr/

Usta, E., ve Yükseler, M. (2021). Afetlerde sosyal medya kullanımı ve etik ikilemler: İzmir Seferihisar depremi örneği. *Afet ve Risk Dergisi*, 4(2), 249–269.

Utkucu, M., Durmuş, H., Uzunca, F., ve Nalbant, S. (2023). Şubat 2023 Gaziantep ve Elbistan depremleri üzerine bir değerlendirme. Sakarya Üniversitesi.

Veenema, T. G., ve Schroeder-Bruce, K. (2002). The aftermath of violence: Children, disaster, and posttraumatic stress disorder. *Journal of Pediatric Health Care*, 16(5), 235–244.

Vural, A. M., et al. (2022). İnternet gazetelerinde depremin haberleştirilmesi. *Yeni Medya*, 13, 25–54.

Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

Yorulmaz, D. S., ve Karadeniz, H. (2021). Afetlerin mental sağlığa etkileri.

Leon, G. R. (2004). Overview of the psychosocial impact of disasters. *Prehospital and Disaster Medicine*, 19(1), 4–9. https://doi.org/10.1017/S1049023X00001424

Williams, R., ve Drury, J. (2009). Psychosocial resilience and its influence on managing mass emergencies and disasters. *Psychiatry*, 8(8), 293–296. https://doi.org/10.1016/j.mppsy.2009.04.019